

FÖRDJUPNING

Budgetpropositionen för 2023

Budgetpropositionen för 2023 innehåller, inklusive tidigare aviseringar, ofinansierade åtgärder på ca 48 miljarder kronor för 2023 varav ungefär 11 avser sänkta skatter och 37 ökade utgifter. Av åtgärderna bedöms ca 22 miljarder kronor gå till hushållen, dels i form av höjda transfereringar om ca 18 miljarder kronor, dels genom sänkta skatter om ca 4 miljarder kronor. Sedan tidigare finns aviseringar om minskade stödåtgärder till företag. Sammantaget med nya förslag i budgetpropositionen för 2023 får företagen knappt 1 miljard i form av olika subventioner rörande klimat, miljö, landsbygdsstöd och digitalisering. Företagen berörs också av en rad mindre skattesänkningar för punktskatter och arbetsgivaravgifter, som sammantaget uppgår till 1 miljard kronor. Både hushåll och företag får ta del av sänkningen av energiskatt för drivmedel som minskar statens skatteinkomster med nästan 7 miljarder kronor. Utanför budgeten ligger elprisstödet om 55 miljarder kronor som finansieras av de så kallade flaskhalsintäkterna.

I följande fördjupning beskrivs innehållet i budgetpropositionen för 2023 och den påverkan den kan förväntas ha på offentliga finanser, arbetsmarknaden samt miljö- och klimatområdet.

Effekten på offentliga finanser

I tabell 10 redovisas hur finanspolitiska åtgärder i statens budget för 2023 fördelas utifrån nationalräkenskapernas indelning (se marginalrutorna ”Statens budget redovisad enligt nationalräkenskaperna” och ”Hur bedömer Konjunkturinstitutet vad som är ny finanspolitik”). Redovisningen utgår från budgetpropositionen för 2023. Sammantaget uppgår de ofinansierade finanspolitiska åtgärderna till 48 miljarder kronor jämfört med regler och åtagande 2022. Enligt Konjunkturinstitutets sammanställning innehåller budgetpropositionen för 2023 nya finanspolitiska åtgärder som sammantaget försvagar sparandet med ca 44 miljarder kronor (se marginalruta ”Finansierade eller ofinansierade åtgärder”). Därutöver beaktas tidigare aviserade nivåhöjningar och nivå-sänkningar för 2023 som har ingått i tidigare rambeslut för 2023 som fattats av riksdagen i samband med tidigare budgetar. Ett exempel på detta är anslagsökningar rörande försvaret. De tidigare aviserade åtgärderna rörande 2023 försvagar det finansiella sparandet med ytterligare 4 miljarder kronor.

Statens budget redovisad enligt nationalräkenskaperna

Statens budget är uppställd utifrån utgiftsområden och inkomstitlar. När Konjunkturinstitutet gör prognos för de offentliga finanserna görs det enligt nationalräkenskapernas indelning. I stället för olika utgiftsområden finns olika poster såsom konsumtion, investeringar och transfereringar till olika sektorer. I stället för inkomstitlar finns det olika typer av skatter, såsom produktskatter, produktionsskatter och direkt skatt på företag respektive hushåll.

För att kunna beakta åtgärderna i statens budget i prognosen för de offentliga finanserna behöver varje åtgärd bokföras på samma sätt som i nationalräkenskaperna.

Hur bedömer Konjunkturinstitutet vad som är ny finanspolitik

Konjunkturinstitutet bedömer storleken på de finanspolitiska åtgärderna för 2023 utifrån nivån på beslutade åtgärder för 2022. Många ersättningar och stöd från staten till kommunsektorn, hushållen och företagen har varit temporärt högre under 2022, dels på grund av pandemin, dels på grund av kraftiga prisökningar. Sådana temporära åtgärder har Konjunkturinstitutet redan antagit i prognosen att de ska avvecklas till 2023. Dessa inkluderas därför inte i analysen av nya finanspolitiska åtgärder mellan 2022 och 2023.

För 2023 finns i tidigare rambeslut aviseringar om budgetpåverkande åtgärder som sker 2023. Dessa aviserade åtgärder innebär sammantaget en budgetförsvagning i förhållande till 2022. Dessa aviserade budgetåtgärder ingår inte i de nya åtgärderna som denna regering presenterar i budgetpropositionen för 2023. Eftersom Konjunkturinstitutet analyserar ny finanspolitik i förhållande till föregående år redovisas både nya och tidigare aviserade åtgärder för 2023 som ny finanspolitik.

De inkomst- och utgiftsförändringar som beror på förändrade volymer som inte i sig beror på ändrade regler ingår inte i det som betraktas som ny politik. Exempelvis inkluderas inte en ökning av utgifterna för barnbidrag som följer av att det föds fler barn i det som benämns som nya finanspolitiska åtgärder. Det ses i stället som en volym-effekt som sker vid nu gällande regler för barnbidrag.

En del transfereringar till hushållen påverkas dock volymmässigt om ett aktivt beslut fattas om en annan åtgärd. Utökas till exempel antalet studieplatser på universitet och högskola innebär det att statliga konsumtionsutgifter ökar, men även att utbetalt studiemedel ökar genom att fler går på universitet och högskola. Därmed är volymökningen av studiemedel en del av de finanspolitiska åtgärderna trots att nivån för studiebidraget inte har ändrats på individnivå.

Tabell 10 Finanspolitiska åtgärder i statens budget för 2023 och påverkan på finansiellt sparande i offentlig sektor

Miljarder kronor

	BP2023 ¹ (A)	varav temporära 2023	Tidigare aviserade åtgärder ² (B)	Totalt 2023 (A+B)	KL-sep 2022
Utgifter	33,2	8,1	4,0	37,2	52,0
Statlig konsumtion	10,6	0,8	5,9	16,4	23
Transfereringar till kommuner	7,7	0,9	-2,1	5,7	5
Transfereringar till regioner	7,5	1,8	-1,6	5,9	5
Transfereringar till hushåll	10,3	0,9	6,9	17,3	25
Transfereringar till ideella organisationer	0,3	0,0	0,0	0,3	
Transfereringar till företag	4,3	2,5	-3,5	0,8	
Transfereringar till utland	-6,2	0,0	0,1	-6,1	
Investeringar	-1,4	1,3	-1,7	-3,0	-6
Inkomster	-10,8	-0,5	-0,1	-10,9	0,0
Hushållens direkta skatt	-2,8	0,0	-0,8	-3,6	
Staten	-1,1	0,0	-0,8	-1,9	
Kommunsektorn	-1,8	0,0	0,0	-1,8	
Företagens direkta skatter	0,0	0,0	0,0	0,0	
Produktionsskatter	-0,2	0,0	1,2	1,0	
Produktskatter	-7,8	-0,5	-0,5	-8,3	
Finansiellt sparande offentlig sektor	-44,0	-8,6	-4,2	-48,2	-52,0

Anm. Tabellen visar den direkta offentligfinansiella effekten av budgetpropositionen jämfört med beslutade åtgärder för 2022, justerat för temporära åtgärder som bara gällde till och med 2022 vid tidpunkten för beslutet. Kolumnen "BP2023" avser en fördelning av nya åtgärder i budgetpropositionen för 2023 på de olika posterna enligt nationalräkenskaperna. I kolumnen "Tidigare aviserade åtgärder" redovisas åtgärder för 2023 som tidigare aviserats och som ingått i tidigare rambeslut om preliminära utgiftsramar och inkomstberäkningar för 2023. I kolumnen "Totalt 2023" visas en realekonomisk fördelning av finanspolitiken 2023.

¹ I förhållande till senast beslutat nivå för 2023 (Vårpropositionen för 2022 prop. 2021/22:100)

² Tidigare aviseringar för 2023 i preliminära utgiftsramar och inkomstberäkningar för 2023 justerat för pandemirelaterade temporära åtgärder

Källa: Budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/22:1 tabell 6.16 (utgifter), 6.6 (tidigare aviserade utgifter), 6.15 (utgiftsförändring mellan VÅP22 och BP23), 12.2 (inkomster), 5.6 (tidigare aviserade inkomster), 8.4 (lånefinansierade investeringar)).

När storleken för det statliga åtagandet och regler mellan 2022 och 2023 ska jämföras rensas för åtgärder under 2022 som var av temporär karaktär. Dessa temporära åtgärder är främst förknippade med pandemin men även kompensationer till hushållen för höga el- och matpriser (se marginalruta "Temporära åtgärder fram till och med 2022 som inte finns 2023").

Av de nya åtgärder som presenteras i budgetpropositionen är en del av temporär karaktär under 2023. Dessa åtgärder försvagar det finansiella sparandet med nästan 9 miljarder kronor

Finansierad eller ofinansierade åtgärder

Regeringen lägger fram en budgetproposition på hösten inför nästkommande år. I den presenteras både höjningar och sänkningar av anslag och förändringar av regler. En höjning av ett anslag kan finansieras genom en sänkning av ett annat anslag eller genom en skatthöjning. Varje enskild åtgärdsförändring definieras inte som finansierad eller ofinansierad.

Om åtgärderna på utgiftssidan medför att utgifterna sammantaget blir högre och detta inte motsvaras av regeländringar på inkomstsidan som stärker inkomsterna i motsvarande utsträckning kommer det finansiella sparandet försvagas. Då kan man säga att budgeten innehåller ofinansierade finanspolitiska åtgärder motsvarande försvagningen av det finansiella sparandet.

2023.¹⁷ Kommunsektorn får även 2023 pandemirelaterade stöd som anses vara av temporär karaktär. Elintensiva företag får ett temporärt stöd under 2023. De temporära åtgärderna för investeringar rör ökat vägunderhåll.

På aggregerad nivå är det inga stora skillnader mellan den finanspolitik som Konjunkturinstitutet antog i *Konjunkturläget september 2022* och den som presenterades i budgetpropositionen för 2023.

ÅTGÄRDER RÖRANDE FÖRSVARET HÖJER DEN STATLIGA KONSUMTIONEN

Förslag som berör statlig konsumtion rör framför allt rättsväsendet och försvaret. Inom rättsväsendet är det tillskott till polisen och domstolsväsendet som är de största åtgärderna. Inom försvaret gäller det ökning av de tillskott som redan aviserats för att försvarsutgifterna ska trappas upp till 2 procent av BNP fram till 2026.¹⁸

I budgetpropositionen ökar de anslagsfinansierade investeringarna med drygt 1 miljard kronor, samtidigt som lånefinansierade investeringar minskar med nästan 3 miljarder kronor.¹⁹ Det finns även sedan tidigare aviserade minskningar av de anslagsfinansierade investeringarna. Åtgärder i statens budget för 2023, som enligt nationalräkenskaperna klassas som investeringar, rör alla transportsätt och även investeringar i digital infrastruktur. Dessa minskar med sammantaget 3 miljarder kronor.

GENERELLA STATS BIDRAG TILL KOMMUNSEKTORN HÖJS MED 6 MILJARDER KRONOR PERMANENT

Kommuner och regioner får 6 miljarder kronor i permanent höjning av det generella statsbidraget. Även under 2023 får regioner ta del av stöd för utgifter rörande covid-19 motsvarande ca 2 miljarder kronor. Till detta kommer också riktade statsbidrag

Temporära åtgärder till och med 2022 som inte finns 2023

- KTP
- Omsättningsstöd
- Hyresstöd
- Sjuklönekostnader (tom kvartal 1 år 2022)
- Karensavdrag (tom kvartal 1 år 2022)
- Höjt tak och grundnivå i arbetslöshetsförsäkringen (skulle återgå till gamla nivåer 2023)
- Arbetsgivaravgifter, nedsättning unga (nästan hela 2022)
- Skattereduktion för förvärvsinkomster
- Skattereduktion för investeringar
- Fribeloppet inom studiemedlet slopades
- Elpriskompensation till hushållen (början av 2022)
- Förhöjt bostadsbidrag till barnfamiljer (tom 30 juni 2023)
- Retroaktivt sänkt skatt på jordbruksdiesel
- Sänkt energiskatt bensin och diesel (maj-september 2022)

¹⁷ I prognosen för 2024 antas att sådana åtgärder inte längre gäller och att det är en återgång till tidigare åtagande och regler.

¹⁸ Detta har också Konjunkturinstitutet beaktat i prognosen och för scenarioåren. Storleken på upptrappningen i Konjunkturinstitutets prognos för 2023 var större än det som hade aviserats i tidigare budgetar för 2023. Men i och med ytterligare höjning av försvarsanslagen i budgetpropositionen för 2023 är nivån 2023 i princip den samma hos Regeringen och Konjunkturinstitutet.

¹⁹ Investeringar kan finansieras direkt via ett anslag (anslagsfinansieras) eller så kan staten låna för att genomföra investeringen (lånefinansiering). Om en investering lånefinansieras tas räntekostnaden upp på budgeten (Utgiftsområde 26 Stats-skuldräntor mm). Om anslagsfinansiering innebär att tillgångarna minskar eller att staten behöver låna för andra utgifter medför även anslagsfinansiering att räntekomsterna minskar eller att ränteutgifterna ökar. Skillnaden för den totala kostnaden för om en investering anslagsfinansieras eller lånefinansieras är därför liten och beror främst på hur räntor på tillgångar förhåller sig till räntor på skulder. Dock påverkar inte lånefinansierade investeringar utgifter som ska beaktas i takbegränsade utgifter, vilket anslagsfinansierade investeringar gör.

om sammantaget 2 miljarder kronor. De riktade statsbidragen rör framför allt äldreomsorg och sjukvård.

Kommunsektorn får också ökade statsbidrag för att kompensera för det skattebortfall för kommunerna som uppstår av föreslagna skatteändringar på statlig nivå (höjt reseavdrag för arbetsresor, se nedan i avsnittet om hushållens disponibla inkomst). Kompensationen för ändrade skatteregler uppgår till 1,8 miljarder kronor.

Kommer statsbidragen leda till högre sparande eller till konsumtionsutgifter?

Till skillnad från pandemiåren när kommunsektorn fick kraftigt ökade statsbidrag vilka inte fullt ut omsattes i konsumtionsutgifter bedömer Konjunkturinstitutet att de högre generella statsbidragen kommer att användas i stället för att stärka resultatet och det finansiella sparandet. Detta eftersom kostnadsökningarna är större än normalt i och med prisökningarna i ekonomin. Därtill ökar kommunsektorns kostnader för förmånsbestämda pensioner kraftigt 2023. Denna kostnad är en del av konsumtionsutgifterna.

SÄNKNINGEN AV ENERGISKATTEN PÅ DRIVMEDEL PÅVERKAR BÅDE FÖRETAG OCH HUSHÅLL

En av de största, i ekonomisk omslutning räknat, regeländringarna i budgetpropositionen är den temporära sänkningen av energiskatten på bensin, diesel och lågbeskattad olja under 2023–2025. Kostnaden för skattesänkningen uppgår till nästan 7 miljarder kronor.²⁰

Övriga ändringar av punktskatter och moms uppgår sammantaget till knappt 1 miljard kronor.²¹ Arbetsgivare får också ytterligare sänkt arbetsgivaravgift för personer som arbetar med FoU.

HUSHÅLLENS DISPONIBLA INKOMSTER STÄRKS GENOM HÖGRE TRANSFERERINGAR OCH LÄGRE SKATTER

I samband med pandemin höjdes taket och grundnivån i arbetslöshetsförsäkringen temporärt till och med 2022. Från och med 1 januari 2023 skulle taket och grundnivån återgå till den gamla nivån. I och med att denna åtgärd var temporär och

²⁰ Energiskatten är en så kallad indirekt skatt. Det är företaget som säljer varan som betalar skatten.

²¹ Dessa är avskaffad avfallsförbränningsskatt, slopad skattenedsättning för el som används i datorhallar, slopad koldioxidskatt i kraftvärme- och värmeverk som ingår i EU-ETS, tillfälligt sänkt skatt på diesel inom jord-, skogs- och vattenbruk, ingen BNP-indexering av kemikalieskatten samt höjd moms på vissa reparationer.

pandemirelaterad rensas den bort i jämförelsen av finanspolitiken mellan 2022 och 2023. I budgetpropositionen föreslås att taket och grundnivån ligger kvar på den högre nivån från och med 1 januari 2023. Detta innebär en förstärkning av hushållens disponibla inkomster med ca 6 miljarder kronor.

Klimatbonusen avvecklas och 8 november 2022 var sista dagen att beställa bil för att kunna ta del av klimatbonusen. Klimatbonusen betalas dock först när bilen levereras och betalas. Därför finns det anslag för klimatbonusen även 2023 eftersom beställda bilar 2022 levereras och betalas senare. För 2023 tillförs 3 miljarder kronor för att täcka utestående betalningar och ta hänsyn till lagda beställningar. Därför märks inte avvecklingen av klimatbonusen i budgeten förrän mellan 2023 och 2024.

Sedan tidigare har riksdagen beslutat att bostadsbidraget till barnfamiljer skulle höjas temporärt till och med första halvåret 2023. Denna temporära höjning förlängs för 2023 i och med budgetpropositionen. Det sker även en förlängning av undantag vid vissa bedömningar av sjukpenning på grund av uppskjuten vård.

Sedan tidigare har det beslutats att garantipensionen höjs permanent från och med augusti 2022.²² I och med att regelförändringen inte skedde vid årsskiftet blir det även en delårseffekt för 2023. Detta stärker hushållens disponibla inkomst med ca 6 miljarder kronor jämfört med 2022.

Hushållens direkta skatter sänks framför allt genom att beloppet i reseavdraget för resa mellan arbete och bostad höjs från 18,5 till 25 kronor per mil. En höjning av avdraget gör att den beskattningsbara inkomsten blir lägre. Detta påverkar framför allt kommunsektorns skatteintäkter. Kommunsektorn blir kompenserade via statsbidrag. Kompensationen för ändrade skatte regler på statsbidraget uppgår till 1,8 miljarder kronor.

Andra skatteändringar som sänker hushållens skatter är förstärkt skattereduktion för installation av solceller, förstärkt jobbskatteavdrag för personer över 65 år och skattefrihet för förmån av laddel på arbetsplatsen. Sammantaget får hushållen sänkta direkta skatter med 3 miljarder kronor. Till detta kommer helårseffekten av skattereduktionen för a-kasseavgiften som infördes vid halvårsskiftet 2022 (se kolumnen ”tidigare aviserade åtgärder” i tabell 10).

²² I vårpropositionen för 2022 förslögs att ett garantitillägg skulle införas. Riksdagen beslutade i stället att garantipensionen skulle höjas från och med 2022. Höjningen av garantipensionen kostade mer än införandet av garantitillägget. Denna ytterligare kostande redovisas i tabell 6.15 i budgetpropositionen för 2023. Konjunkturinstitutet hade beaktat höjningen av garantipensionen i både Konjunkturläget juni 2022 och Konjunkturläget september 2022. I prognoserna beaktades också att det blir en så kallad helårseffekt 2023 i och med att regeländringen skedde i augusti 2022.

STÖD TILL FÖRETAG FÖR OMSTÄLLNINGAR RÖRANDE KLIMAT OCH DIGITALISERING

I budgetpropositionen för 2023 föreslås stödåtgärder till företag öka med sammantaget 4,7 miljarder kronor. Det enskilt största stödet som föreslås är kompensation för höga elpriser till elintensiva företag. Stödet uppgår till 2,4 miljarder kronor.²³ Övriga förstärkningar sker inom klimatlivet och industrilivet, rörande transportbidrag och exportfrämjande åtgärder, bredbandsutbyggnad och landsbygdsutveckling.

Enligt tidigare rambeslut minskar stöd till företag 2023 jämfört med 2022, även om man bortser från de pandemirelaterade stöden som fasas ut under 2022. Sammantaget tidigare aviseringar och nya åtgärder ökar därför stöden till företagen med knappt 1 miljard kronor 2023 jämfört med 2022.

UTGIFTSTAKET JUSTERAS UPP

Regeringen föreslår att utgiftstaket för 2023 höjs jämfört med tidigare beslut från 1 539 miljarder kronor till 1 665 miljarder kronor.²⁴ Utgiftstaket höjs även för 2024 och 2025. Det sker ingen ändring av utgiftstaket för 2022. Justeringen innebär att utgiftstaket är 27,8 procent av potentiell BNP 2022, för att därefter vara 27,0 procent åren 2023–2025.

Marginalen till utgiftstaket enligt regeringens beräkningar blir därmed 3,5 procent av takbegränsade utgifter för 2022, vilket är väl över riktlinjerna (se marginalruta ”Utgiftstak och budgeteringsmarginal”). Budgeteringsmarginalen stiger sedan till 4,4 procent för 2023, 6,2 procent 2024 och 9,8 procent 2025. Marginalen till utgiftstaket med den av regeringen aviserade politiken för åren bortanför 2023 blir därmed betydligt större än riktlinjerna.

Regeringen anger att de höjt taken för att det ska finnas möjlighet att bedriva finanspolitik.

Utgiftstak och budgeteringsmarginal

Utrymmet mellan utgiftstaket och de faktiska beräknade takbegränsade utgifterna kallas budgeteringsmarginal. Budgeteringsmarginalen ska i första hand fungera som en buffert om utgifterna på grund av konjunkturutvecklingen skulle utvecklas på ett annat sätt än vad som förväntades när utgiftstakets nivå fastställdes.

Regeringen har en riktlinje för hur stor budgeteringsmarginalen minst behöver vara i budgeteringsfasen för att hantera osäkerheter. Enligt riktlinjen bör utrymmet till utgiftstaket uppgå till minst 1 procent av de takbegränsade utgifterna för det innevarande året (t), minst 1,5 procent för det följande året (t+1), minst 2 procent för det andra följande året (t+2) och minst 3 procent för det tredje följande året (t+3).

Att det finns ledigt utrymme under utgiftstaket betyder dock inte att det automatiskt finns utrymme för reformer som ökar de takbegränsade utgifterna. Reformerna på utgiftssidan kan genomföras först efter en avvägning mot överskottsmålet med hänsyn tagen till eventuella inkomstförändringar.

²³ Detta är ett ytterligare stöd utöver den elpriskompensation som kommer både hushåll och företag till del och som finansieras helt och hållet av så kallade flaskhalsintäkter hos Svenska kraftnät. Regeringen har givit Svenska kraftnät i uppdrag att utforma även detta stöd och undersöka om det är möjligt att finansiera stödet med flaskhalsintäkter. Om det inte kan finansieras via flaskhalsintäkter kommer stödet finansieras via statens budget.

²⁴ Av riksdagen fastställda nivåer på utgiftstaket ändras normalt inte av andra orsaker än tekniska justeringar. Det finns emellertid inga formella hinder mot att riksdagen beslutar om en ändring av ett tidigare fastställt tak. Utan en sådan ordning skulle en ny regerings möjligheter att vidta förändringar i finanspolitiken kraftigt begränsas, och finanspolitiken skulle inte heller kunna anpassas till nya, helt ändrade yttre förutsättningar (se bet. 1995/96:FiU10 s. 69).

ELPRISSTÖDET INGÅR INTE I STATSBUDETEN

Det elprisstöd som kommer elkonsumenterna till godo under 2023 finansieras av de så kallade flaskhalsintäkterna som har tillfallit Svenska kraftnät (se marginalrutan ”Antaganden om flaskhalsintäkter och elprisstöd”). Även om elprisstödet betalas ut av Försäkringskassan är det inte en del av statens budget, och därmed inte beaktat i analysen ovan om effekterna på de offentliga finanserna av budgetpropositionen.

Om elprisstödet betraktas som finanspolitik ökar de ofinansierade åtgärderna med 55 miljarder, till 103 miljarder. Ifall elprisstödet betraktas som finanspolitik skulle dock även de flaskhalsintäkter som tillfaller Svenska kraftnät kunna betraktas på samma sätt. Om även dessa räknas in minskar de ofinansierade åtgärderna med summan av flaskhalsintäkterna (60 miljarder år 2023 enligt Konjunkturinstitutets estimat). Nettoeffekten av att betrakta elprisstöd och flaskhalsintäkter som finanspolitik blir således en minskning av de ofinansierade åtgärderna med 5 miljarder år 2023. År 2022, då Svenska kraftnät bedöms ha erhållit 70 miljarder i flaskhalsintäkter och inte har betalat ut något elprisstöd, skulle detta synsätt innebära ett betydligt högre offentligt finansiellt sparande än det bokförda värdet.

Effekter på arbetsmarknaden

Fyra förslag i budgetpropositionen för 2023 bedöms påverka arbetsmarknadens funktionssätt på både kortare och längre sikt. Höjningen av taket och grundnivån i arbetslöshetsersättningen gör att det ekonomiska utbytet av att vara arbetslös jämfört med att arbeta ökar, vilket i sin tur bedöms leda till en ökad arbetslöshet och minskad sysselsättning på sikt. Det förstärkta jobbskatteavdraget för äldre bedöms leda till ökat arbetsutbud och ökad sysselsättning i målgruppen då utbytet av att arbeta jämfört med att vara pensionerad ökar. Höjd milersättning i reseavdraget kan leda till att fler har möjlighet att arbeta på längre avstånd, vilket i sin tur kan öka matchningseffektiviteten och därmed minska arbetslösheten på sikt. Förslaget om förstärkt yrkesvux och fler praktikplatser kan motverka negativa effekter för humankapitalet som förväntas uppstå under en lågkonjunktur när fler är arbetslösa, vilket i sin tur kan förbättra matchningen och minska den strukturella arbetslösheten. Effekterna av de tre sistnämnda förslagen bedöms dock vara relativt små i förhållande till effekten av förändringen av arbetslöshetsersättningen och på sikt bedöms förslagen i budgetpropositionen leda till ökad jämviktsarbetslöshet och minskad sysselsättning i ekonomin i sin helhet.

Klimatpolitiska förslag och transportsektorns utsläppsmål

Det i närtid mest utmanande klimatpolitiska målet för Sverige är transportsektorns mål om att minska sina utsläpp av koldioxid med fossilt ursprung med 70 procent till 2030, jämfört med 2010 års nivå. I ljuset av detta mål är tre förslag i BP23 relevanta. Det gäller sänkningen av drivmedelsskatten, avskaffandet av bonusen i det så kallade bonus-malus-systemet för nya bilar samt aviseringen att reduktionsplikten för bensin och diesel år 2024 ska sänkas till EU:s miniminivå.

Konjunkturinstitutets bedömning är att de två förstnämnda förslagen inte påtagligt försämrar möjligheterna att nå transportsektorns utsläppsmål. Att nå detta utsläppsmål kommer att kräva pumppriser som är tillräckligt höga för att hålla tillbaka efterfrågan på bensin och diesel. Med stigande världsmarknadspriser på bensin och diesel kan dock en lägre drivmedelsbeskattning vara förenlig med måluppfyllelse. Elektrifieringen är viktig för att nå transportsektorns utsläppsmål. De senaste åren har Sverige upplevt en kraftig ökning av försäljningen av laddbara personbilar. Att bonusen nu avskaffas, tillsammans med en avisering om att bensin- och dieselpriserna ska sänkas framöver, har sannolikt en dämpande effekt på elbilsintroduktionen. Emellertid, skärper nu EU sina utsläppskrav på nya lätta fordon kraftigt. I stället för en nationell, och relativt kostsam, nationell politik kommer elbilsintroduktionen framgent att drivas av EU:s krav.

I dagsläget är det oklart hur hög EU:s framtida miniminivå för inblandningen av biodrivmedel kommer att vara, men sannolikt ligger den betydligt under den inblandning som skulle följa Sveriges nuvarande reduktionsplikt. Konjunkturinstitutet bedömer att en övergång från den svenska reduktionspliktsbanan till EU:s minimi-nivå påtagligt kan försvåra möjligheterna att nå transportsektorns utsläppsmål. Anledningen är att reduktionsplikten påverkar flera saker samtidigt. För det första, en sänkt reduktionsplikt innebär större utsläpp av koldioxid med fossilt ursprung per liter drivmedel som förbränns. För det andra, lägre reduktionsplikt leder till lägre pumppriser eftersom biodrivmedel är dyrare än sina fossila motsvarigheter. Därför kommer en sänkt reduktionsplikt att leda till mer trafik och, av samma anledning, minska incitamenten att köpa elbilar. Sammantaget tyder detta att med en sänkt reduktionsplikt kan inte transportsektorns utsläppsmål nås utan annan ersättande styrning. Samtidigt innebär lägre reduktionsplikt minskade biogena koldioxidutsläppen och utsläpp förknippade med produktionen av biodrivmedel, utsläpp som inte faller under transportsektorns utsläppsmål.